Το «φαινόμενο Τσίπρα». Για τα (κοντινά) όρια της Νέας Αριστεράς

Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά του Αλέξη Τσίπρα ως προέδρου του ΣΥΡΙΖΑ ήταν η δυνατότητα του να μετατρέπει την κριτική προς το πρόσωπο του σε κριτική προς το κόμμα του. «Αν μια θέση την υπερασπίζεται ο πρόεδρος» έλεγε συχνά «...μπορεί να την υπερασπιστεί και το οποιαδήποτε μέλος του κόμματος». Έτσι μια σειρά από ιστορικές και κατακτημένες τοποθετήσεις της Αριστεράς στρογγυλεύθηκαν, λειάνθηκαν και «εκσυγχρονίστηκαν» από τα χείλη και κατά τα λεγόμενα του προέδρου. Η αντικαπιταλιστική Αριστερά έγινε «σύγχρονη και ριζοσπαστική», ο κοινωνικο-οικολογικός μετασχηματισμός έγινε «παραγωγική ανασυγκρότηση», η συγκρουσιακή πολιτική έγινε «πολιτική του πραγματικού» και η αντικαταστολή έγινε «κοινωνία της ασφάλειας». Αυτές οι μετατοπίσεις παρότι ήταν τομές, δεν γράφτηκαν σε κανένα προγραμματικό κείμενο και δεν αποφασίστηκαν σε κανένα συλλογικό όργανο. Εκφράστηκαν από τον πρόεδρο, και στα μέλη, τα όργανα ή τις συνιστώσες έμεινε το «καθήκον» να συμφωνήσουν ή όχι.

Ο πρόεδρος, μάλιστα, πετύχαινε σχεδόν πάντα μια συναίνεση όλων των γραμμών εντός του ΣΥΡΙΖΑ προς αυτή την (παραδόξως μη συνομολογουμένη) πορεία . Οι δεξιές φωνές ήταν ευχαριστημένες καθώς ιστορικά επιδίωκαν πορεία προς το Κέντρο και οι αριστερές γοητεύονταν από την προοπτική «της κυβέρνησης της Αριστεράς». Υπήρχαν δε και οι φωνές που εξέφραζαν τη «φυγή προς τα εμπρός», τον εκσυγχρονισμό της Αριστεράς και την ανάγκη για απαγκίστρωση από «ιδεολογικές εμμονές». Ήταν αυτές και αυτοί που μεγάλωσαν μέσα στο κόμμα, που κατά κύριο λόγο ήταν επαγγελματικά στελέχη και μετέπειτα βουλευτές, που κρίνονταν περισσότερο από τα κομματικά ακροατήρια και λιγότερο από τον «λαό» και κατείχαν θέσεις στα όργανα. Κυρίως ήταν και είναι «τεχνοκράτες» και ήταν (ή ήθελαν να είναι) πάντα κοντά στον πρόεδρο.

Αυτές οι τελευταίες φωνές λοιπόν, είναι οι σημερινοί «6+6» που αποχώρησαν τις τελευταίες μέρες από τον ΣΥΡΙΖΑ. Αποχωρώντας κατηγορούν τον Κασελάκη ότι εκφράζει «ένα συνοθύλευμα αντιφατικών απόψεων χωρίς κανένα προγραμματικό βάθος». Και την ίδια στιγμή κάνουν επίκληση και πάλι στην ανανέωση της Αριστέρας που «...δεν περιορίζεται στη θέση της συνεπούς αντιπολίτευσης», που «..διεκδικεί την κυβέρνηση και αναλαμβάνει την ευθύνη της άσκησης πολιτικής».

Παρότι προσπαθούν να πλασαριστούν ως κάτι νέο, ως «Νέα Αριστερά», τελικά είναι αυτό ακριβώς που πρέπει να απορρίψει η όποια νέα Αριστερά. Γιατί οι αποχωρήσαντες δεν κουβαλάνε μαζί τους

απλώς κάποια βαρίδια του παρελθόντος που μπορούν εύκολα να αφήσουν πίσω τους. Κουβαλάνε λόγο, πολιτικές και πρακτικές που είναι συγκροτητικά τους χαρακτηριστικά. Ας μείνω σε τρία σήμεια:

Το πρώτο είναι το ίδιο το μνημόνιο. Η υπεράσπιση της κυβέρνησης της περιόδου 2015-2019 είναι (και) η υπεράσπιση των μνημονιακών πολιτικών. Η λιτότητα και οι μνημονιακές πολιτικές δεν ήταν και δεν είναι μια «επιβολή από τα έξω», δεν είναι μια «αναγκαία κακή πολιτική» σε ένα πλήθος καλών πολιτικών. Είναι μια ταξική πολιτική. Είναι μια πολιτική υπερ του κόσμου του κεφαλαίου και της συσσώρευσης του και ενάντια στον κόσμο της εργασίας και της κοινωνικής του αναπαραγωγής. Οι πολιτικές λιτότητας θίγουν την κρίσιμης σημασίας σχέσης κοινωνίας και οικονομίας (αλλά και περιβάλλοντος) και την εξίσου κρίσιμη κατανομή του κοινωνικού πλεονάσματος. Όπως υποστήριξε και ο ίδιος ο Keynes, αλλά πολύ περισσότερο η ιστορία μας δείχνει, η λιτότητα που επιβάλλεται ως αντίδοτο σε μια οικονομική ύφεση δεν αποτελεί ποτέ πρακτική διατήρησης, είναι αντιθέτως ένα εργαλείο υπέρ της καπιταλιστικής συσσώρευσης. Συνεπώς, η υπεράσπιση της οικονομικής πολιτικής της «πρώτης φοράς Αριστεράς» δεν είναι παρά η υπεράσπιση της αγοράς και των νόμων της ως το βέλτιστο τρόπο άσκησης πολιτικής. Καμία πρωτοτυπία, καμία καινοτομία. Πολιτική του πραγματικού και τελικά της αναπαραγωγής των ίδιων. Με απλά λόγια, η κοινωνική πλειοψηφία κατά τη διακυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ συνέχιζε να φτωχαίνει (αν και μέσω του δημοψηφίσματος απαίτησε το αντίθετο) και οι ισχυροί συσσώρευσαν, σχεδόν χωρίς φραγμούς.

Το δεύτερο στοιχείο, ως συνέχεια του πρώτου, είναι η ίδια η ήττα της συγκεκριμένης πολιτικής σκέψης και πράξης. Ο κάθε πολιτικός χώρος και πολύ περισσότερο η Αριστερά δεν διαλέγει τις μάχες του. Η ιστορία και οι ταξικοί (ενίοτε και οι ιδεολογικοί) συσχετισμοί ορίζουν τις μάχες. Στον ΣΥΡΙΖΑ το 2015 η ιστορία όρισε ως μάχη τη σύγκρουση με τις μνημονιακές πολιτικές και τους εκφραστές της. Τη σύγκρουση με έναν ισχυρό αντίπαλο με πλήθος κατασταλτικών μηχανισμών και ιδεολογικών μηχανισμών, χρήματος και εξουσία. Απέναντι σε αυτόν τον ομολογουμένως ισχυρό αντίπαλο, ο ΣΥΡΙΖΑ έχασε. Και χάνοντας αποδυνάμωσε τον μόνο του σύμμαχο, τον λαό της εργασίας και την τότε κοινωνική πλειοψηφία. Επομένως ως πολιτικός εκφραστής μιας συγκεκριμένης δυναμικής απέτυχε.Όπως σωστά αναφέρει ένας σύντροφος «…το 15 δεν είναι μερικά ακόμα μέτρα λιτότητας. Είναι το χάσιμο της αξιοπιστίας. Είναι η αρχή της αντεπίθεσης των κακών. Είναι η συνεχής υποχώρηση σε όλα, είναι το 15 που έγινε 19 που έγινε 23. Δεν είναι παρελθόν, είναι παρόν και μέλλον». Όσο οξύμωρο κι αν φαίνεται, αυτή η γραμμή υποχώρησης είναι η πολιτική πρόταση των «6+6».

Το τρίτο συγκροτητικό στοιχείο της συγκεκριμένης ομάδας είναι η μη κοινωνική της απεύθυνση. Ευαγγελίζονται ότι πρέπει «να μιλήσουμε στον κόσμο και με τον κόσμο», «να ξεφύγουν από ένα κλίμα τοξικότητας και να είμαστε σε επαφή με τους πολίτες» . Σε αυτή τους την προσπάθεια είναι καταδικασμένοι να αποτύχουν εκ προοιμίου. Διότι η Αριστερά δεν συνομιλεί με τους πολίτες αόριστα και αδιαμεσολάβητα. Εκφράζει και διεκδικεί τις θέσεις της μέσα από τους αγώνες και τους συλλογικούς χώρους. Μέσα στα κινήματα, τα σωματεία, τα πανεπιστήμια και τις γειτονιές. Το πεδίο αλήθειάς της είναι η ταξική πολιτική και η σύγκρουση με την κυρίαρχη και κυριαρχική ιδεολογία: από

το χώρο εργασίας μέχρι το δρόμο. Οι «6+6» δεν μπορούν να εκφράσουν και να συνομιλήσουν με αυτή την κοινωνική κίνηση, για έναν και μόνο λόγο. Γιατί δεν θέλουν. Απαιτεί ξεβόλεμα, απαιτεί χρόνο στα σωματεία και όχι στα γραφεία, απαιτεί συγκρότηση μικρότερων και μεγαλύτερων κινημάτων και όχι οργάνων αναπαραγωγής του εαυτού μας, απαιτεί ανάλυση και ιδεολογική εργασία και όχι απλώς αναμάσημα ιδεών που δεν μετασχηματίζονται σε συγκρουσιακή πολιτική. Όλα όσα δεν έκανε η συγκεκριμένη συμμαχία των «6+6» εδώ και πολύ καιρό, πριν ακόμα την επίσημή της γέννηση της.

Οι «6+6» θα προσπαθήσουν να πάρουν τη θέση τους στον πολιτικό χάρτη και να πάρουν το δικό τους μερίδιο από το εκλογικό ακροατήριο. Σίγουρα όμως, ότι και αν εκφράσουν, δεν θα είναι η Αριστερά που θέλουμε. Θα είναι η έκφραση της ήττας και της ανημπόριας. Δηλώνουν χαρακτηριστικά «οι παλιές συνταγές έχουν δείξει τα όρια τους». Δεν ξέρω αν η συγκεκριμένη συνταγή είναι παλιά ή νεόκοπη. Έχει όμως σίγουρα δείξει τα όρια της.

*Ο **Γιώργος Βελεγράκης** είναι διδάσκων στο Τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης του ΕΚΠΑ.